

**LIFE järgne tegevuskava projektis “Naturally-Est LIFE
(LIFE16/GIE/EE/000665)
Ettepanekud looduskaitse kommunikatsiooni parandamiseks”**

"Naturally-Est LIFE - Piloting Natura2000 communication in Estonia"

Koostasid: Mari Kaisel, Silvia Lotman, Kertu Hool

Projekti "Naturally-Est LIFE" (Piloting Natura 2000 communication in Estonia) rahastas Euroopa Liidu LIFE programm, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ja projekti partnerid. Tegevuskava ei pruugi kajastada Euroopa Komisjoni ametlikke seisukohti.

Sissejuhatus

Suur osa maapiirkondade majandustegevusest kasutab ühel või teisel moel Eesti loodust ja selle väärtusi. Selleks, et Eesti ja Euroopa jaoks olulisi loodusväärtusi säilitada, vajavad tegevused mõnel juhul reguleerimist ja mõnel juhul piiramist. Natura 2000 kaitsealadel elavad inimesed tajuvad oma tegevuse piiramist sageli ülekohtuna. Kui ka riigipoolne selgitus jääb väheseks või liiga ametlikuks, on teineteise mõistmine keeruline ja selle pinnalt võivad sündida konfliktid, mis omakorda kujundavad looduskaitse suhtumist. Kuidas konflikte vältida või leevendada ongi ehk üks olulisemaid võtmeküsimusi, mis täna looduskaitse ees seisab. Nende võtmeküsimuste uurimiseks ja lahenduste katsetamiseks sai ellu kutsutud käesolev projekt NaturallyEst LIFE, mille juhtpartneriks oli SA Eestimaa Looduse Fond, partneriteks Tartu Ülikool ning SA Keskkonnaõiguse Keskus (projekti esimeses pooles lõi kaasa ka OÜ Looduskiri). Projekti viidi ellu mitmete koostööpartnerite toel, kellest olulisim oli Keskkonnaamet.

Projekti olulisemad eesmärgid olid:

1. Looduskaitse konfliktide lahendamine ja õigusabi pakkumine
2. Looduskaitse ja Natura 2000 kuvandi parandamine Eesti ühiskonnas
3. Kommunikatsiooni tõhustamine looduskaitse praktikas

Kõigi kolme eesmärgi tulemusi ja tegelikku mõju saab hinnata pikema perioodi vältel kui projektiperiood. Praktikate katsetamine ja juurdumine võtab aega, NaturallyEst projekti raames oli algusest peale tegevuste üleseks eesmärgiks katsetada erinevaid lähenemisi ning jagada saadud kogemusi nii riigisektori kui ka kolmanda sektori looduskaitse töötavate inimeste vahel. Siiski näitab projekti mõjuhinnang, et projekti kestel on muutunud arutelu looduskaitse üle meedias sisulisemaks ja aktiivsemaks. Kindlasti ei ole see vaid projekti mõju, kuid usutavasti on just laiemat avalikkust kaasanus harrastusteaduse kampaaniad aidanud siin mainet parandada ja jututeemasid laiendada. Alljärgnevalt toome välja, millised tegevused on tundunud piisavalt tõhusad, et nende praktiseerimist jätkata.

Looduskaitse nõuandla. Ühe juhtumi raames, kus erimeelsused puisniidu taastaja ning looduskaitse spetsialistide vahel kippusid liikuma konflikti poole, püüdis ELF lahendada nii, et taastatavale niidule kutsuti kohale kaks looduskaitse eksperti (Elle Roosalu ja Heikki Luhamaa) kes tegid koostöös maaomanikuga detailse plaani, millised puud taastamise käigus eemaldada ning millised alles jätta. Ühiselt otsustamine lahendusena töötas ning Keskkonnaameti esindajad arvestasid, et sellist lähenemist saab majanduslikult lubada. Maaholduse spetsialist võttis selle praktika tarvitusele. Projekti järgselt võeti see praktika kasutusele planeerides WoodMeadowLIFE projekti, mis käesoleval aastal on alustanud just taastamisalade detailsete taastamiskavade koosramisega.

Looduskaitse nõuandlasse pöördunud juhtum sai aluseks Aberdeeni ülikoolis kaitstud bakalaureusetööle, milles analüüsiti põhjalikult konflikti osapooli. Juhtum, kus Keskkonnaamet ja eramaa omanikud ei saanud kaitse eesmärkide seadmisel kokkuleppele,

ei leidnud küll ise projekti vältel lahendust, kuid sellest juhtumist lähtuvalt on Keskkonnaameti kaitse planeerijad asunud rohkem tähelepanu pöörama maaomanike vajadustele ning suhtlemist nendega rohkem läbi analüüsima.

Natura 2000 käsiraamat/õiguslik analüüs ning sellega seonduvad koolitused. Mahukas analüütiline ülevaade, selgitab Natura 2000 võrgustiku kaitse õiguslikke küsimusi õigusaktide, kohtupraktika ja juhendmaterjalide alusel. Selle raames on projekti partneril KÕKil plaanis 2022. aasta sügisest alustada käsiraamatul põhinevate koolitustega, mis on suunatud kohalike omavalitsuste esindajatele.

Kommunikatsioonikoolitused looduskaitse kõneisikutele. Koolituste käigus tutvustatud kommunikatsioonitöed viisid Keskkonnaameti maaholdusbüroo mõtteni, et koostada poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks kommunikatsiooniplaan. Plaani koostamine on plaanis projekti LIFE IP Loodusrikas Eesti raames aastal 2023.

Kommunikatsioonikoolitused looduskaitse kõneisikutele. NaturallyEst projekti jätkuks korraldas Keskkonnaamet poollooduslike koosluste maaholdusspetsialistidele analoogse koolituse aprillis 2019 (koolitas Koidu Tani-Jürisoo). Keskkonnaamet on aina rohkem hakanud tähelepanu pöörama oma töötajate avaliku kommunikatsiooni pädevusele ning ametis on avaliku kommunikatsiooni spetsialistide arv projekti jooksul mitmekordistunud.

Kommunikatsioonikoolitused looduskaitse kõneisikutele. Projekti juhtpartner on aktiivselt otsinud võimalusi jätkata koolitustega ka vabaühenduste suunal. Esimene selline projekti järgne koolitus õnnestus läbi viia mais 2022, mil NaturallyEst projekti koordinaatorid koolitasid CEEweb tellimusel Interreg projekti SAVE Green kommunikatsioonispetsialiste konfliktide ennetamise, lahendamise ja maandamise teemal 4-päevase koolitusmoodulina.

Rahvateaduse kampaania Eesti otsib nurmenukke. Esimesel kampaaniajärgsel aastal (2020) levis kampaania Tartu Ülikooli ja ELFi rahastusel Lätti ning aastatel 2021 ning 2022 levis kampaania üle terve Euroopa. Projektijärgse rahastuse võttis üle Tartu ülikooli ökoloogia tippkeskus. Arutatud on Eesti Teadusagentuuriga, et rahvateaduse kampaania looduseteemadel võiks olla iga-aastane ettevõtmine ja selle rahastamisel võib Teadusagentuur öla alla panna.

Rahvateaduse kampaania Tähelepanu! Valmis olla! Samblik! Projekti partnerid otsivad piloteeritud lahenduste edasi arendamiseks vahendeid, Maaülikool on esitanud rahastustaotluse poliitikaid mõjutavate rahvateaduse kampaaniate uurimiseks, mille raames oleks võimalik projektijärgne jätkurahastus.

Looduskaitse vabatahtlikud. Piloteerisime NaturallyEst projekti raames vikatiga niitmise võistlust, kui võimalust ühendada looduskaitse mõne teise elualaga ning lisada nii looduskaitseesse uusi sihtrühmasid. Spordivõistluse formaadis niitmisevõistlus osutus populaarseks ning projektijärgne jätk leidis rahastuse Aktiivsete Kodanike Fondist järgnevatel aastatel (2020 ja 2021). Ka edaspidi on niitmisevõistlused plaanis erinevate rahastajate toel.

Projekti käigus kogutud andmed

Kodanikuteaduse kampaaniate käigus kogutud botaanilised ning lihhenoloogilised andmed on sisestatud Tartu Ülikooli loodusmuuseumi hallatavale platvormile PlutoF. Nõnda on tagatud andmete säilimine ja kasutuse võimaldamine, sh ühilduvus Eesti Looduse Infosüsteemiga, samuti vajaduse korral nende avalikkusele kättesaadavaks tegemine.

Projekti käigus soetatud vahendid

Projekti ja looduskaitset tutvustavad roll-upid on kasutuses ELFi kontoris.